

ספר

מעשה איש

תולדות חייו והנהגותיו
של האדם הגדול בענקים רבן של ישראל
הגאון החסיד מרן
רבינו אברהם ישעיהו קרליץ זצוקללה"ה
בעל "חזון איש"

איזר הוצאה
2018

נכתב ונערך בעזר ה' על ידי
צבי בלאאמו"ר רבי משה זצ"ל יברוב

איזר הוצאה
2018

הוצאה שלישית עם הוספות ותיקונים
בני ברק תשנ"ט

ממנין "ותיקין" הנמיך קולו. כשנזדמן לעיירה וולקניק, בימי הקייט, השתדל לשמוע קריאה"ת דוקא מתוך ס"ת שכתבו בו האות צד"י ביו"ד ישרה ולא הפוכה, כדעת הגר"א, ואם נזדמן שקראו מס"ת בנוסח האר"י ז"ל השתמט באמתלא שלא יקראוהו לעלות לתורה.

בימי שהותו בעיירה הבחין שהציבו את עמודי העירוב שלא כראוי, כאשר הכלונסאות עומדים לפנים מכותל החצר ולא ברה"ר. הוא החליט לא להעיר על כך לרב המקום, ובשעה מאוחרת בלילה יצא עם תלמידו אל המקום, ותיקנו את העירוב כפי שהכריע להלכה.

בימי ניסן נהג לאפות מצה שמורה, עבודת יד, בתנור שהתקין בביתו במיוחד לשם פסח. התנור היה קטן מאד, ומשך זמן האפייה היה מתארך שעות רבות, שגרמו לו טירחה גדולה, אבל הוא ביכר לעשות כך בכדי שיוכל להדר ולדקדק בכשרות המצה כראוי. כיוצא בזה דקדק בד' מינים. פעם סיפר לר"ש כהן באמצע הקיץ, שקיבל ידיעה על גוי בכפר פלוני ששתל הדסים בעציץ ועלו יפה, תופעה נדירה באקלים של ארץ ליטא. כעבור יום טרח ונסע אל הכפר, בדק השתיל עם גידוליו ומצא לשמחתו שזהו הדס כשר למהדרין. מיד שילם לגוי בכסף מלא עבור הרשאה שירשהו לקצוץ הדסים מעציצו קרוב לחג, וחזר לביתו בשמחה גדולה. כך היה מהדר בכשרות הסוכה, והיה אומר: "לברך על האתרוג הוא מצוה, ולישב בסוכה מצוה, אמנם האתרוג קרוי פרי עץ 'הדר' בשמו העצמי, אבל חיוב הדר יש גם בדופן הסוכה ובסכך לעשותם נאים כיאות למצוה".

אחד שאל, היות ונוהג שלא לאכול מצה, חוץ מהכזיתים, משום חשש חמץ, ולעת זקנותו רוצה להישאל על כך, אם יכול? והשיב רבינו: אין צריך להישאל. מקרא מפורש בתורה "שבעת ימים תאכל מצות" (מהגרש"ז אולמן שליט"א).

בדיני ציצית ותפילין

באחרית ימיו כשחידש לדינא, שאת החוטין בנקב הציצית יש לתפור ממין אחר, התרגש מאד מהעובדה שע' שנות חיים עברו עליו ללא ההקפדה המוכרחת הזו, ותוך כדי דיבור זירז ב"ב בחרדה: "גייך! עס ברענט!"

הורה להגרש"ז אולמן שליט"א, ששאלו: אין לי זמן לעשות ציצית אלא בלילה, דינא מהו? והשיב: אפשר גם בלילה! ופעם אחת עשה הנ"ל ציצית

לרבינו, ושאל על מה להקפיד? ואמר לו: כמה שיותר להדק חזק את הקשר לכנף. וכשנשאל מיד: הרי ב"משנה ברורה" (סי' י"א) כתוב להשאיר ריווח? השיב: עד כמה שתהדק חזק, עדיין ישאר ריווח (מפי בעל המעשה).

רבי שרגא היימן זצ"ל דן לפני רבינו, אם אמנם "דג הדיו" (כפי שנקרא בלשון העם), הוא באמת ה"חילזון" שהזכירו חז"ל, ואם יש ספק בדבר, האם צריך מחמת ספק להטיל צבע זה בציצית? והשיב רבינו: אפילו ספק אין כאן, שהרי כל חכמי הדור בזמנו של הגאון הממציא, חלקו עליו, ויחיד ורבים הלכה כרבים, רובם ככולם חלקו עליו, וביניהם גם הגרי"ד מבריסק זצ"ל. אחיו של בעל "חשק שלמה", הגרב"צ הכהן מוילנא זצ"ל כתב ספר בזה בשם "ויך את המצרי ויטמנהו בחול", כנגד מה שהגאון הממציא קרא ספרו הראשון "ספוני טמוני חול". על הטענה כאילו התנגדותם של חכמי הדור נבעה משקולי מדות ח"ו... הגיב רבינו: מה שייך בזה "מדות", הלא הנידון היה במ"ע של תורה, והוסיף: "דג הדיו" הלא היה בכל הזמנים.

לאחר זמן נכנס שוב הרב היימן עם ת"ח אחד אל רבינו, לאחר שערכו בדיקה בעניין זה – וזה היה בזמן גזירת גיוס הבנות: סיפרתי לו על הבדיקה, וכשרציתי להוציא החוט ולהראותו בפניו, חיך ונמנע מלהביט על החוט, ואמר: מה הנפקא מינה? הלא כל מה שאפשר לברר ביררו כבר אז, ויחיד ורבים הלכה כרבים, ואיזה מבררים אנחנו? אמרתי לו: הלא אפשר לראות בעינים? ואמר: בזמנו של הגרע"א היה מי שרצה להשיג רשיון מהמלוכה להקריב קרבן פסח במקום המקדש, כיון שדוחה את הטומאה בציבור, ואחד מטענותיו של הגרע"א נגד זה היה שצריכים לזה בגדי כהונה ואין לנו "תכלת"... ושוב ניגש אל הקיר ואמר: "הלא אין שום היזק בדבר – להטיל ספק תכלת – ואילו היה צל צלו של ספק הלא היו הגדולים אזי מקבלים אותו!" אח"כ יצא מחדרו לטיול בוקר רגיל, ולוינו אותו על המדרגות ועמד בפתח החצר והוסיף: אז חיפשו הסכמות ובאו אל זקני ר' שאול זצ"ל, ואמרו שר' יוסף בער מבריסק זצ"ל כבר נתן הסכמה, וענה הוא ואמר: טוב, תנו לי המכתב עם חתימתו ואחתום גם אני... (הובא בס' "ברכת שרגא"). הוסיף הגר"ח קניבסקי שליט"א: שמעתי שענה לאחר שטען אם לא יועיל לא יזיק, אמר לו שבקוסובה היה אחד שהלך עם משקפיים בלי זכוכית ואמר אם לא יועיל לא יזיק. ולאחר אמר קח דם שור וצבע את הציצית.

כשהזמין לעצמו תפילין חדשות, דרש וחקר אם הסופר נמנע מלהדביק את ה"תיתורא" בדבקה, מכיון שאם מדביקין קודם שיתפרנו בגידין יש ספק

בעיקר המצוה. הוא עצמו היה מהדר והורה שלא ידביקו גם לאחר התפירה. (עי' בחזו"א או"ח סי' י"א סק"י).

כשהגיע תור עיבוד הרצועות של התפילין, שצריכות עשייה לשמה, טרח למצוא אפשרות להכין את הרצועות כמו ידיו ולעשות בהם כל ההידורים שמצא לנכון. תיאור מלא על כך נמצא במכתבו אל מרן הגרי"ז מבריסק זצ"ל, מיום י"ב תשרי תש"ג: "שמח אני לבשרם כי עלתה בידי למצוא מי שהתרצה לתת לי האפשרות לעבד עור הרצועות כפי חפצנו, היינו לעשות בעצמי את כל העבודות עד גמרו, והטלתי בעצמי בשרי' ראשונה באמירת פה 'לשם רצועות של תפילין', וכבר החלפתי בעצמי לבור השני הוא בור הסיד ושהה שם ערך ה' ימים, ועכשיו הועבר לבור שלישי ג"כ על ידי, ועוד יצטרך חליפת מקומות. בבור השני כבר נפל השיער. ואחרי הוציאם העור ממנו גררו אותו מצד הבשר לנקותו מדלדולי בשר וקרומין. דבר זה צריך אומן ואי אפשר לעשותו ע"י הדיוט. חפצתי לעמוד עליו ולצוותו לומר לשמה, אבל עשה זאת קודם בואי, אבל נראה שאין דבר זה בכלל עיבוד, והרי כשחולקין לקלף ודוכסוסטו' אין חילוק זה בכלל העיבוד, וה"נ בהאי גרירה, שאין גרירה זו גורמת עיבוד כלל בהנשאר, ואין זה צורך להכשר הרצועות אף אם יש בה משום סילוק חציצה אם דלדולי הבשר חוצצין" (קוב"א ח"ב סי' קל"ד).

פעם אחת נתקע עם תפיליו שבראשו בקיר, ונשתפשף החוד. לא איבד את רוחו, הניח דיו במקום הריבוע, וכשנתייבש לקח סכין ושייף עד שנהיה מרובע (מהגרש"ז אולמן).

כשהיה יוצא לדרך, אף למקום קרוב, נטל עמו טליתו ותפיליו (עיין מ"ב סי' ק"י סק"כ). [הובא בסוף ס' "טעמא דקרא"].

בדיני שבת

בתקופת המאורעות, לרגל החיול הכפוי של שומרי מצוות, חלה התרופפות קשה בשמירת השבת הכללית בב"ב. נכנסה אליו משלחת ובקשה עצה מפיו. שתק רבינו, וכשהתארכה העיז מאן דהו ושאלו לפשר השתיקה. השיב רבינו בפסקנות: "אנו נוטים תמיד לשלוח אצבע מאשימה לחצרות השכנים... אם בביתנו שלנו, בחצרותינו יתנהלו העניינים כדבעי, לא יחול רפיון גם בשמירת התורה של שכיננו". "אז מען וועט שיקען די קינדר אין תלמוד תורה וועט קיין חילול שבת נישט זיין" (מהג"ר שמריהו גריינימן זצ"ל).